

Binnenkort: gekleurringde zeekoeten uit Britse kustasiels

Op http://www.bto.org/news/news2004/mar-apr/guilemots_02.htm staat te lezen dat de RSPCA (de Britse dierenbescherming) van plan is om gerevalideerde en weer in zee uitgezette (olie)-zeekoeten te gaan voorzien van een kleurring. Opletten dus!

Landelijke Vogeldag – SULA resten

Op zaterdag 27 nov 2004 wordt weer de landelijke vogeldag gehouden in Concertgebouw de Vereniging in Nijmegen. Voor details zie www.sovon.nl. Zoals gebruikelijk zullen NZG en NOU daar ook een stand inrichten. Leden die misschien nummers missen in hun oude SULA-collectie doen er goed aan even langs de NZG-stand te lopen om te snuffelen in de dozen met resten van ons voormalig tijdschrift. Niet gegarandeerd dat jouw missende nummer er nog tussen zit, maar het proberen waard! Dergelijke SULA-nummers mogen gratis worden meegenomen.

Dramatisch slecht broedseizoen op Britse eilanden: een veranderend klimaat of een onverminderd hoge visserij?

Als je deze winter bij het stookolieslachtoffers tellen een jonge alk, zeekoet, drieteenmeeuw, noordse stormvogel of jager vindt is de kans klein dat deze van Britse origine is. De Britten hebben een dramatisch slecht broedseizoen achter de rug, als voorlopig 'hoogtepunt' na alweer een reeks van slechte jaren. Een broedsucces van nul werd in vele, voorheen grote, bloeiende kolonies vastgesteld. Sommige kolonies werden soms zelfs langere tijd verlaten, wat Martin Heubeck deed verzuchten toen hij tijdens een standaard kolonietelling op Sumburgh Head, Shetland, geen enkele zeekoet aantrof: 'er zitten hier meer roodborsten dan zeekoeten in deze zeevogelkolonie'. Later in het seizoen kwamen toch nog een paar zeekoeten het proberen. Er bleek een schrijnend tekort aan vis te zijn. De vogels die elkaar op de kolonie normaal trachten te imponeren met gevangen vissen moesten het nu doen met stukjes zeewier, iets dat Martin nog nooit had gezien. Toch werden er nog een paar jongen geboren, maar deze moesten met een dermate laag lichaamsgewicht naar (een lege) zee dat vermoedelijk geen enkel jong groot is geworden. Een abnormale weer- en warmwatersituatie lijkt de voornaamste oorzaak (zie Beaugrand (2003) in *Progress in Oceanography* 60: 245-262; Beaugrand et al. (2004) in *Nature* 426: 661-664; xxx (2004) in *Science* 305: 1090). Het plankton, de basis van de voedselketen, doet in de noordelijke Noordzee de meest vreemde dingen, en vissen zijn er niet meer te bekennen ... Een rapport aan de RSPB zoekt het vooral in de (doorgaande) overbevissing op kleine haring(achtigen) en zandspijering. Zie Huntington, Frid, Banks, Scott & Paramor (Poseidon Aquatic Resource Management Ltd & The University of Newcastle-upon-Tyne), 2004. Assessment of the sustainability of industrial fisheries producing fish meal and fish oil. Report to the RSPB. Te vinden op: http://www.rspb.org.uk/Images/fishmeal_tcm5-58613.pdf. Hoe dan ook, het gaat bijzonder slecht met de zeevogels in de noordelijke Noordzee en het probleemgebied breidt zich naar het zuiden uit ...

Grote groepen tuimelaars voor de kust van Noord-Holland en in de westelijke Waddenzee

Op 9 september 2004 ontdekte Nick van der Ham een grote groep dolfijnen die in noordelijke richting langs "zijn" zeetrekelpost op de Hondsbossche Zeewering zwom. Hij telde 54 dieren en gaf de waarneming telefonisch door. Arnold Gronert slaagde erin de groep te volgen tot bij den Helder. Waarnemers op Texel werden ook gewaarschuwd en zo konden tientallen mensen de groep zien, toen deze de kaap bij den Helder rondde en de Waddenzee in zwom. Dit ging met hoge snelheid, waarbij regelmatig dieren geheel (meest horizontaal) uit het water zwommen. Duidelijk was dat de groep uit dieren van verschillende grootte bestond en dat er ook kleintjes (kalfjes) meezwommen. Iedereen ging er vanuit dat het om witsnuitdolfijnen moest gaan omdat alleen deze soort wel eens in groepen van tien of meer in de regio wordt gezien. Vanaf Texel was er echter op geen enkel dier het karakteristieke witte rugzadel te zien, maar dit werd geweten aan de grote afstand, het tegenlicht en de trillende lucht. Toch knaagde het, zeker toen Arnold die de groep vanaf de Helderse kant veel dichterbij had gezien en in goed licht, te kennen gaf dat hij duidelijk "de" witte snuit had gezien, maar in geen enkel geval een wit zadel (dat veel groter is). Vreemd, maar er viel niet veel meer aan te doen dan de foto's af te wachten die Arnold had gemaakt en te hopen dat die uitsluitsel konden geven. Dat bleek het geval en Kees Camphuysen, die de foto's kreeg toegestuurd, herkende onmiddellijk tuimelaars, die inderdaad ook vaak een witte snuitpunt hebben, maar een grijze rug en een veel langere snuit dan witsnuiten. De waarneming is sensationeel, omdat de soort hier al zo'n 50 jaar is uitgestorven, afgezien van een enkele dwaalgast die nog wel eens voor onze kusten opdook. In het Marsdiep, dus het gebied waar de tuimelaars naar toe zwommen in september 2004, leefde in de jaren 30 van de vorige eeuw een groep van circa 40 tuimelaars (méér werden er nooit gezien, toen), die echter verdween met de zuiderzeeharing kort na de voltooiing van de Afsluitdijk (Verwey 1975). De zaak is des te merkwaardiger als we ons realiseren dat de dichtstbijzijnde groepen tuimelaars thans leven in noordoost Schotland (circa 130 dieren; Wilson *et al.* 1997), in Cardigan Bay, Wales (130 tot mogelijk 350 dieren; Reid *et al.* 2003), en in Bretagne en Normandië (60 en ruim 100 dieren; Kiszka *et al.* 2004). Een groep van 54 dieren is dus groot ten opzichte van elk van deze bekende populaties, die bovendien niet geacht worden zich zo ver van hun thuisbasis te begeven.

Toen de determinatie van de septembergroep eenmaal rond was, werd nog eens achter de oren gekrabbeld ten aanzien van een ongeveer even grote groep die ongeveer een maand eerder, op 12 augustus, ook het Marsdiep optrok, en nog verder de Waddenzee inzwom: tot de Afsluitdijk en tot Oudeschild op Texel toe. Deze groep, door verschillende mensen geschat op 40 tot meer dan 100 dieren, stond op video en toen de band nog eens goed werd bekeken, werd snel duidelijk dat ook dit tuimelaars waren (zie: <http://home.planet.nl/~camphuys/CetaceaAut2004.html>)

Mogelijk zwerft er dus een grote groep tuimelaars rond (en zijn inmiddels ook –wat minder zekere– waarnemingen uit Duitsland en België) die al twee keer het Marsdiep aandeed. Wat deze dieren beweegt, en waar ze vandaan komen is volstrekt onduidelijk, maar spectaculair is deze ontwikkeling zeker. In de noordelijke Noordzee is van alles aan het mis gaan in het ecosysteem en mogelijk zorgt dit naast mislukte broedseizoenen voor de zeevogels er ook voor, dat allerlei zeezoogdieren daar wegtrekken. In dit licht zouden de exceptionele aantallen bruinvissen (en bultruggen!) die de laatste tijd bij ons voor de kust opduiken, wellicht gezien kunnen worden. De laatste jaren vertonen de Schotse tuimelaars steeds meer zwerfgedrag, en